

Кэтрин и Хитклифа прошли на дикой пустоши, среди безбрежных полей вереска, под грозовым, черным от туч, небом, рядом с Гиммертонским кладбищем. Их жизнь напоминала собой это грозное небо. Они были предоставлены сами себе, любовь их развивалась естественно и свободно. Можно сказать, что Хитклиф и Кэтрин выражают страсть, которая символизирует узы, созданные детской невинностью, и именно они являются истинными. В основе личности Кэтрин – личность ребенка, которая и является настоящей; следовательно, детское желание – это настоящее желание, не испорченное условностями мира взрослых.

История этой детской любви безупречна с точки зрения традиционной викторианской морали, она оказалась невинной, страсть была вытеснена духовным единением. Однако персонажи взрослеют, и катастрофа неминуема – найденыш Хитклиф вынужден бежать из детского рая. Кэтрин также пришлось отказаться от дикого детства: ее соблазнила обеспеченная жизнь, принявшая облик разумного и чувствительного Эдгара Линтона. Рядом с ним эта страстная натура предстала как викторианская женщина, достаточно четко осознающая собственное место и положение в социуме и семье (она фактически воплощает главенствующее в викторианскую эпоху представление о покорной жене и матери, чьи специфические женские добродетели определяют и скрепляют частную сферу жизни, подтверждением чему является ее замужество), но одновременно (и это отличает ее от героинь викторианских романов) – Кэтрин проявляет не свойственные женщине, с точки зрения господствующей морали и системы ценностей, порывы и желания (она равнодушна к респектабельному миру, свободолюбива, руководствуется персональным кодексом чести).

Осознавая, что детская мечта не найдет компромисса с обществом, Кэтрин вслед за Хитклифом нарушает викторианский закон нравственности, общественный закон, основанный на христианском догматизме. Сама героиня осознает, что обречена на смерть за то, что изменила миру детской мечты: «... я, двенадцатилетняя девочка, оторвана от Грозного Перевала, от привычной обстановки ... Я хочу в поле! Хочу снова стать девчонкой, полудикой, смелой и свободной; и смеяться в ответ на обиды, а не сходить из-за них с ума! Почему я так изменилась? Почему, едва мне скажут слово, кровь закипает во мне адским ключом? Я уверена, что стала бы вновь самой собою, – только бы мне очутиться среди вереска на тех холмах» [Бронте 1988, с. 136]. Независимая, свободолюбивая героиня стремится в детство, на вересковую пустошь, где можно вздохнуть свежий воздух и почувствовать пронизывающий ветер. Она не выдерживает плена «приличного дома» Линтонов, и погибает. Образ дикого детства, пробудившийся в сознании героини, противопоставляется ее нынешней жизни как некое идиллическое пространство абсолютного счастья. Этот образ становится определяющим в ценностном контексте жизни героини, в ее эмоционально-волевой сфере невозможный пространственный кругозор становится символом жизни.

Таким образом, ценностное измерение интерпретации обнаруживает в романе определенные полюса ценностного напряжения. Очевидно, что в связях между ценностно-смысловыми парами: Грозной Перевал / Мыза Скворцов, открытость / ограниченность, хаотичность / организованность, прошлое / настоящее, детство / взрослая жизнь – и возникают символические слои смысла: пространство и время как универсальные координаты жизни человека указывают на ценностные приоритеты личности. Принципиально важным является принадлежность того или иного образного аспекта одному из двух ценностных полюсов. Перечисленные противопоставления следует рассматривать как смысловые слои интерпретируемой реальности произведения, открывающие авторский ценностный горизонт.

Литература

Батай Ж. Эмили Бронте / Ж. Батай // Батай Ж. Литература и зло. – М.: МГУ, 1994. – С. 17-29. Бахтин М.М. Автор и герой в эстетической деятельности / М.М. Бахтин // Бахтин М.М. Автор и герой: К философским основам гуманитарных наук. – СПб.: Азбука, 2000. – С. 9-227. Бронте Э. Грозной перевал / Э. Бронте. – М.: Правда, 1988. – 352 с. Вулф В. «Джейн Эйр» и «Грозной перевал» / В. Вулф // Вулф В. Избранное. – М.: Худ. лит., 1989. – С. 501-507. Гаскелл Э. Жизнь Шарлотты Бронте / Э. Гаскелл // Эти загадочные англичанки. – М.: Прогресс, 1992. – С. 31-78. Мортон А.Л. Талант на границе двух миров / А.Л. Мортон // Мортон А.Л. От Мэлори до Элиота. – М.: Прогресс, 1970. – С. 170-191. Топоров В.Н. Пространство и текст / В.Н. Топоров // Текст: Семантика и структура. – М.: Наука, 1983. – С. 227-385. Фуксон Л.Ю. Проблемы интерпретации и ценностная природа литературного произведения: Автореф. дис. ... доктора филол. наук. – Екатеринбург, 2000. – 35 с.

КУЗНЕЦОВА І.В.

(Запорізький національний технічний університет)

ОСОБЛИВОСТІ ТА АНАЛІЗ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ-СОМАТИЗМІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

В статті розглянуті семантичні особливості англійської соматичної фразеології, проаналізовані найбільш уживані соматичні компоненти hand, head у фразеологізмах при перекладі на українську мову.

Ключові слова: фразеологізм, ідіома, соматична фразеологічна одиниця, соматичні елементи, семантичні особливості, семантичне поле, метафора, метонімія, антропоцентрична спрямованість, лексема, фразера.

Кузнецова І.В. "Особенности и анализ английских фразеологизмов-соматизмов при переводе на украинский язык" В

статье рассмотрены семантические особенности английской соматичной фразеологии, проанализованы наиболее употребительные компоненты *hand, head* в фразеологизмах при переводе на украинский язык.

Ключевые слова: фразеологизм, идиома, соматическая фразеологическая единица, соматические элементы, семантические особенности, семантическое поле, метафора, метонимия, антропоцентрическая направленность, лексема, фразема.

Kuznetsova I.V. " The peculiarities and analysis of English somatic phraseology when translated into Ukrainian" In this article it is considered semantic peculiarities of English somatic phraseology, it is analyzed the most widespread components of human body *hand, head* in Ukrainian.

Key words: phraseologism, idiom, somatic phraseological units, somatism, semantic peculiarities, semantic field, metaphor, metonymy, anthropocentric trend, lexeme, phraseme.

Актуальність дослідження визначається тим, що в межах сучасної лінгвістичної науки ще не визначена теоретична й практична значимість фразеологізмів-соматизмів, які відображають особливості національного менталітета. В останні роки увагу лінгвістів привертають все більше фразеологізми, що містять у своєму складі соматизми (від греч. *soma* – тіло) – іменники на позначення частин тіла людей та тварин, які є **предметом** нашого дослідження. Під ФО з компонентом-соматизмом або соматичною фразеологічною одиницею (СФО) звичайно розуміється фразеологізм, до складу якого входять не тільки лексеми, лексичні засоби номінації зовнішніх фізичних форм організму людини (голова, рука, ніс і т.п.), але й одиниці позначення серцево-судинної, нервової й іншої систем (кров, селезінка, мозок, печінка й т.п.). Вибір саме цих фразеологізмів обумовлений тим, що СФО є найбільш комунікативно значимою та високопродуктивною частиною фразеологічного складу.

Фразеологізми з компонентами-соматизмами виникають спонтанно, незалежно одне від одного в різні періоди й у різних мовах, оскільки вони відбивають уявлення людини про себе, її частини тіла. Соматична фразеологія викликає певний інтерес серед дослідників мов різних систем. Ця галузь мовознавства функціонує в межах всієї лексико-фразеологічної системи. Вперше термін «соматичний» було введено дослідниками з фіноугорських мов Ф. Вакком. Розглядаючи фразеологізми, що мають у складі слова – назви частин людського тіла (названі автором соматичними), науковець зробив висновок, що вони є одним з найдавніших шарів фразеологічного складу мови [Мордкович 1972, с. 34].

Соматичну фразеологію докладно було розглянуто при зіставленні одиниць української мови із фразеологізмами інших мов світу. Фразеологізми з компонентами-соматизмами вивчалися Ю.А.Долгополовим (на матеріалі російських, англійських, німецьких мов) [Долгополов 1973], Р.М.Вайнтраубом (у слов'янських мовах) [Вайнтрауб 1975], В.Ф. Скарном (англійські й українські фразеологізми) [Скарн 1978], та багатьма іншими. Дослідниками було відзначено, що соматизми відносяться до найдавніших і дуже істотних розрядів лексики, які широко використовували як складову частину ФО й мають можливості для утворення фразеологічних одиниць. Ми також поділяємо таку точку зору, що ґрунтуючись на тому, що людина, яка є частина навколишнього середовища, завжди намагалася порівнювати його із собою, зі своїми образами, думками й приписувала явищам світу, що оточував її, ті властивості, які мала сама, відповідно ототожнюючи себе з природою та вказуючи на свій емоційний і фізичний стани.

Велика кількість соматичних фразеологізмів у різних мовах природна, тому що «соматичні лексеми, які входять у їхній склад, мають високу здатність метафорізуватися» [Мордкович 1972, с. 38]. Б.С. Данилов і Н.В.Куницька також указують на те, що «утворення соматичних фразеологізмів на основі метафоричного або метонімічного переносу є найбільш продуктивним фактором їхнього вияву» [Русская языковая картина мира...2002, с. 260].

Вивчення соматичної фразеології є необхідною для передумовою ефективності спілкування із представниками англійських країн, сприяє найкращому розумінню автентичних джерел, тому **метою** цієї статті є визначення особливостей фразеологізмів на позначення частин тіла людини та їх семантичний аналіз під час перекладу на українську мову. Для досягнення мети даної роботи ми вважаємо необхідним простежити, назви яких частин тіла частіше використовують в фразеологічних одиницях і які семантичні особливості мають з соматичними елементами (**завдання**).

Отже, проведений аналіз дозволяє встановити, що найбільш уживаними соматичними компонентами «частини тіла» у фразеологізмах англійської мови є: «*hand*» (рука), «*head*» (голова), «*heart*» (серце), «*eye*» (око), «*tongue*» (язик), «*mouth*» (рот), «*leg*» (нога), «*back*» (спина), «*ear*» (вухо), «*neck*» (шія). Розглянемо семантичні особливості соматизмів «*hand*», «*head*» при перекладі на українську мову.

«**Hand**» (рука) має наступні значення: «працьовитість, уміння, майстерність», тому що, в основному, руки пов'язані з фізичною роботою. Приклади таких виражень: *a safe pair of hands* – умілі руки, *a dab hand* – золоті руки, майстер: *He's what this troubled club needs, a good, solid manager, a safe pair of hands.* – Гарний, серйозний менеджер, із умілими руками, от, що необхідно цьому проблемному клубу.

Навпаки, «неробство» в українській мові виражається за допомогою ФО «сидіти, склавши руки», а в англійській мові за допомогою «*to sit twiddling one's thumbs*», що при буквальному перекладі здобуває значення «сидіти, крутячи більшими пальцями»: *Dan spent a whole day twiddling his thumbs, waiting for a package to be delivered.* – Ден провів цілий день, склавши руки, очікуючи, що хтось принесе йому пакет.

Також поширене значення «співробітництво, керівництво»: *to be working hand in glove with smb.* – тісно співпрацювати, працювати, *a steady hand on the tiller* – діло (праворуч) у надійних (у певних) руках, під контролем: *The computer chips are designed to work hand in glove with this new microprocessor.* – Комп'ютерні чипи призначені для тісної роботи із цим новим мікропроцесором.

Часто руки асоціюються з волею, і навпаки, з неволею: *to tie someone's hands* – зв'язати по руках: *The robber tied my hands and I couldn't call the police.* – Грабіжник зв'язав мені руки, і я не міг подзвонити в поліцію.

Із протилежними сторонами: *on the one hand ... on the other hand ...* – З однієї сторони... з іншої сторони .... *On the other hand, the sceptic would do well to remember that in the grim battle of ideas in the world of to-day the majority of the best of the writers of the bourgeoisie have begun to move sharply to the Left* – З іншого боку, хай скептики згадають, що в жорсткій боротьбі ідей, що відбувається зараз у світі, більшість кращих письменників буржуазії почали різко рухатися вліво.

Із близькістю простору: *at hand, on hand* – поруч з собою, усе в твоїх руках: *It was good to have Robbie at hand in a time like this...* — Добре в таку хвилину мати поруч з собою Роббі...

Майже всі дії людини у всіх сферах її життя безпосередньо пов'язані з руками, що й визначилося активне ви користування цього слова в різних ФО. У зв'язку з тим, що слово «рука» має багату символіку й уживається із самими різними значеннями, в англійській та українській мовах дана група соматичних ФО є самою найчисленнішою. У результаті аналізу ФО антропоцентричної спрямованості [Сейли 1983, с.184], що виражають позитивне значення у відповідних мовах нами було виокремлено сім мікро сфер, а саме:

– ФО, що виражають гарне, дружнє ставлення, похвалу, майстерність, повагу: золоті руки – *hands of gold, smb. is a handy man*, на всі руки майстер – *a one-man hand*, легка рука, щедра рука – *an open hand*: *'He shared with us,' said Mama. 'My brother had an open hand.'* — Мій брат усім ділився з нами, – сказала мама. – Він був щедрою людиною.

– ФО, що визначають емоційний під'йом, радість, щастя, весілля, любов: носити на руках – *carry sb in one's arms*, пропонувати руку (і серце) – *offer smb. one's hand (and heart)*: *If the hostess or the host offers a hand, take it; a bow is sufficient for the rest.* – Якщо хазяїн або господарка пропонує руку допомоги, прийми її; кивка досить для згоди відпочити.

– ФО, які описують здивування: розводити руками – *raise/throw up/ spread one's hands; throw up one's hands*: *Jim was getting nowhere so he threw up his hands and abandoned the argument.* – Джим ніде не займався бізнесом, тому він розвів руками й відмовився від аргументу.

– ФО, які характеризують впевненість, перемогу, вдачу: дати руку (собі) відрубати (відтяти, навідруб), голову собі дам відрубати – *to know smth. like the back of one's hand, stake one's head*: *He knows the nighttime sky like the back of his hand.* – Він дає руку відрубати, що знає нічне небо.

– ФО, які визначають турботу, бажання: діло горить у руках – *the work melts in smb's hands*, триматися обома руками – *latch on to smth. with both hands, to make money hand over fist* – обіруч (обома руками) гребти; гарбати огребом: *The 'making money hand over fist' figurative use is a clear allusion to grabbing handfuls of money and pocketing it.* – Метафоричний вираз «гарбає (горне, гребе) великі гроші» – це образна алюзія, що відкрито натякає на захоплення пригорщами грошей і заощадження їх.

– ФО, які вибивають вольові стани: тримати себе в руках – *have/hold/keep oneself in hand, брати себе в руки* – *get/take oneself in hand*: *Jim was able to hold in his hand and avoid a fight.* — Джим зумів стриматися й уник бійки.

– ФО, які характеризують звичаї, норми поведінки, заступництво, допомогу, широко представлені в англійській мові: приручити когось – *to have smb. eating out one's hand*, довіряти свою долю в чийсь руки – *to put one's life in smb's hands*, догоджати усім – *to wait on smb's hand and foot*, взяти когось у свої руки – *to take smb. in hand/to take smth. in hand*: *I don't mind bringing you your coffee, but I don't intend to wait on you hand and foot. I don't want anyone to wait on me hand and foot. I can take care of myself.* – Я не проти принести вам свою каву, але я не збираюся догоджати вам в усьому. Я не хочу, щоб хтось догоджав мені. Я можу подбати про себе.

– ФО, що виражають загальний негативний стан: важка рука, неспритний – *smb. is heavy-handed, зв'язати по руках і ногах* – *take smb in hand, bind /tie smb. hand and foot; stay smb's hands*: *They issued a heavy-handed new censorship law.* – Вони прийняли новий жорсткий закон цензури.

– ФО, які характеризують осуд, безтурботність, легкомудство, небажання: сидіти склавши руки – *sit on one's hands; not to do a hand's turn, скласти руки* – *fold one's hands*: *The matinee audience was*

apathetic, sitting on their hands for the whole performance. – Глядачі денного спектаклю були млявими, вони сиділи склавши руки весь спектакль.

— ФО, які визначають розчарування, депресію, зведення рахунків, страждання: підняти руку на будь-кого – *to lay hands on/upon smb.* – усе у крові, накласти руки – *to have blood on one's hand: The teenager's blood was on the policeman's hands.* – Кров підлітка була на руці поліцейського.⁸

Наступний соматизм – **Head (голова)**. Як в англійських, так і в українських фразеологізмах дуже часто опорним смисловим компонентом виступає соматизм *head (голова)* та його метафоричні синоніми *cylinder, crumplet* та ін., що є символами мисленневих здібностей. За концептуальними ознаками, цю групу фразеологізмів можна розділити на наступні групи:

– наповненість/пустота голови, а також її форма та вміст: *not to have a brain in one's head; take smth. to one's head* – *вбити собі в голову, put smth. out of one's head; a big head but little wit; soft in the head; touched/weak in the head; long-headed; have a head like a sieve; wooden-headed.* В українській мові знаходимо аналогічні фразеологізми: *мати голову (на плечах); голова варить; розумна/світла голова; розкинути головою; тримати в голові; вітер у голові гуляє; дурява голова; боса голова; порожня/пуста голова; капустяна/куряча голова; голова не половою/клоччям/соломою набита: He must be a bit weak in the head.* — У нього, напевно, з головою не все в порядку.

– метафорично відсутність голови, її дефект означають відсутність здорового глузду, і навпаки: *go out of one's head; off one's head; have no head for smth.; lame under the head; two heads are better than one; to have (a good) head on one's shoulders; to have one's head screwed on right / the right way; have a good head for smth.; have / put an old head on young shoulders; пор. укр. дурна голова; без голови; в голові кебета догори дригом стала; одна голова добре, а дві краще. Why did you do that? You must be out of your mind! Don't drive so fast, Tom! You have to be out of your head! – Чому ти це зробив? Ти, мабуть, не сповна в розумі! He їздить так швидко, Том! Ви повинні викинути це з голови!*

Більшості культур властиве сприйняття голови як головної й найбільше життєво важливої частини тіла. Оскільки з головою асоціативно пов'язується головний мозок, однією з основних функцій якого постає функція мислення, це слово стає опорним компонентом багатьох соматичних фразеологізмів. ФО з компонентом «голова» здебільшого входять у семантичне поле «психічна діяльність», ці ФО пов'язують з такими поняттями, як «мислення», «пам'ять», «розумові здібності» і т.д. Такі ФО широко розповсюджені як в українській так і в англійській мовах. Нами було виокремлено шість мікро сфер, де ФО з компонентом «голова» використовується для надання позитивних оцінок людини:

– ФО, що позначають розумові здатності, зі значенням здорового розуму: не втрачати голови – *to keep one's head*, голова варить, має голову на в'язях (на в'язях); є голова на плечах; *smb has (got) a (good) head on his shoulders, smb's brain/head is working*; людина з головою, світла голова – *a clear/good head: Mary doesn't do well in school, but she's got a good head on her shoulders.* – Мері вчиться недобре в школі, але вона дівчина з головою.

– ФО, які позначають слухняність, покору: *to give smb. their head* – дозволяти комусь робити що завгодно, на свій розсуд: *He's got some great ideas. Why not give him his head and see what kind of campaign he comes up with.* – У нього кілька чудових ідей. Чому б не дозволяти йому зробити все за своїм розсудом і побачити роботу якої кампанії він поліпшить.

– ФО, на позначення захоплення щастя, дружнього ставлення, захоплення людиною: *to turn smb's head* – заморочити (закрутити, закружити, завернути) голову комусь: *Mary was turned her head by Herry.* – Гаррі заморочив голову Мері.

– ФО, які характеризують звичаї, традиції: *wet the baby's head* (букв. «воложити голову дитини») – святкувати народження дитини: *Congratulations Bill! How about we go out tonight to wet the baby's head?* – Мої вітання, Білл! Як щодо того, щоб відсвяткувати ввечері народження дитини?

– ФО, які визначають небезпеку, ризик, скрутний стан, загибель: сунути голову в петлю – *put one's head in/into a noose*, скласти голову на пласі, втратити розум – *to lose one's head: Mrs. Ambient's grief was frantic; she lost her head and said strange things.* – Пані Амбієнт збожеволіла від горя, вона втратила розум і говорила дивні речі.

– ФО, які характеризують моральний, фізичний вплив або дію: милити/мити голову, задати нагінку, зламати (собі) голову (ФО вживається й з компонентом «шия»), зламати шию – *break one's neck: I've been breaking my neck over this problem for the past week.* – Я ламаю голову над цією проблемою з минулого тижня.

– ФО, які характеризують переживання, страждання, приниження, розчарування: *hang one's head* – сумувати; *вішати ніс: No need to hang your head—you've done the best you can.* – Не сумуйте – ви зробили це краще, ніж можете.

— ФО, які характеризують визначальне зрадництво, значну кількість ФО даної групи мають нейтральну відмітність і відсутність відповідників у англійській мові: *make head or tail of smth./smb.* –

розуміти що-небудь (будь-кого): *I can't make heads or tails of Fred.* – Я не розумію Фреда.

– ФО, які виражають дурість, погану пам'ять є самою численною в аналізованих мовах: *have a head like a sieve* – порожня (пуста) голова, *to go out of one's head* – божеволіти, (*iron.*) – з глузду з'їхати, не сповна розуму бути, *to be not right in one's head* – бути в невсудному стані. У даній групі є ряд одиниць, що одночасно характеризують й розумові здатності людини, і його психічний стан, що пояснено з погляду людської психології: людина, що збожеволіла, з'їхала з глузду, як правило, поводить ся нерозумно: *rocks in one's \the\ head* – у нього немає (йому бракує) (однієї) клепки (в голові); він не має (у нього нема) однієї клепки в голові; у нього клепки не стає в голові; він десяту клепку загубив; він не має гаразду в голові; *to be soft in the head* – придуркуватий, пришепелуватий; мозок шкереберть у косось; *to be out of one's head / be off one's head* – не сповна розуму бути: *I knew women made chaps a bit soft in the head but I never thought I'd go soft myself.* — Я знав, що деякі хлопці втрачають через жінок голову, але я ніколи не думав, що таке може відбутися зі мною.

Таким чином, більша частина англійських і українських фразеологізмів, пов'язаних з лексикою «частини тіла» збігаються за змістом і образністю, тому що цей шар лексики не пов'язан з національними або історичними особливостями народів, що в іншій тематиці спостерігається вкрай рідко. При перекладі фразеологізмів використовуються еквівалентні й варіантні відповідності. По даній тематиці випадки калькування не були знайдені. Основні значення утворені по головній функції або ролі того, або іншого органа. Для багатьох ідіом важко провести паралель із основними значеннями слова. Тому, їх необхідно вивчати, аналізувати й запам'ятовувати.

Перспективу подальших досліджень може скласти семантичний аналіз англійських та українських фразеологізмів, які містять у своєму складі соматизми «heart» серце, «eye» око, «tongue» (язик), «mouth» (рот), «leg» (нога), «back» (спина), «ear» (вухо), «neck» (шія).

Література

Вайнтрауб Р.М. Опыт сопоставления соматической фразеологии в славянских языках / Р.М. Вайнтрауб // Труды Самаркандского ун-та. Вопросы фразеологии. — Самарканд, 1975. — С. 45—65. Мордкович Э.М. К вопросу о семантических полях соматических фразеологизмов / Э.М. Мордкович. — Новгород: НГУ, 1972. — С.34. Долгополов Ю.А. Сопоставительный анализ соматической фразеологии: на материале немецкого и английского языков: автореф. дис. ... канд. филол. наук. / Юрий Александрович Долгополов. — Казань: Книга, 1973. — 41 с. Мордкович Э.М. К вопросу о семантических полях соматических фразеологизмов / Э.М. Мордкович. — Новгород: НГУ, 1972. — С.34. Русская языковая картина мира и способы ее выражения в лексике / [науч.ред Кузьмин В. и др.]. — Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2002. — С.259-260. Сейдл Дж. Идиомы английского языка и их употребление / Дж. Сейдл. — М.: Высшая школа, 1983. — 686 с. — (Язык. Лингвистика текста. Идиоматика). Скар В.Ф. Глагольные соматические фразеологизмы современного английского языка: автореф. дис. ... канд. филол. наук.: спец.10.01.02 «германские языки» / Владимир Федорович Скар. — К.: Світ, 1978. — 21 с.

ЛУЖАНИЦА Е. И.

(Запорожский национальный университет)

СТРУКТУРНО-ИСТОРИЧЕСКАЯ ПАРАМЕТРИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО ЯЗЫКА

Статья посвящена проблеме дифференциации и типологизации двух исторических типов языка – этноязыка и национального языка. Объектом исследования выступают варианты английского языка, функционирующие на исконной территории. Полученные результаты сделали возможность построения модели их вариативности.

Ключевые слова: вариант (генетически однородный / неоднородный), диалект (социальный / территориальный), лингвальная ситуация.

Лужаниця О.І. Структурно - історична параметризація національної мови. Стаття присвячена проблемі диференціації та типологізації двох історичних типів мови – етномови та національної мови. Вивченню підтягають варіанти англійської мови, які функціонують на території Англії. Отримані результати зробили можливим створення моделі їхньої варіативності.

Ключові слова: варіант (генетично гомогенний / негомогенний), діалект (соціальний / територіальний), ідіолект, лінгвальна ситуація.

Luzhanytsya O.I. Structural and Historical Parametrization of a National Language. The article focuses on the problem of differentiation and typology of two historical stages of a language development – ethnic language and national language. English English varieties are being studied and classified. The results obtained made it possible to represent these types of variation in a form of a model.

Key words: variety (genetically homogeneous / non-homogeneous), dialect (social / regional), idiolect, lingual situation.

Языковая система относится к числу градуальных, сложодинамических, адаптивных систем, характеризующихся имманентными свойствами вариативности и изменчивости и функционирующих в различных средах и условиях. Как таковая она изучается в рамках многих научных парадигм, что позволяет сделать акцент на различных аспектах феномена, а также выявить его комплексную природу и сущность.

Так, с системной точки зрения язык рассматривается прежде всего как иерархически организованная макросистема, составляющие которой находятся в многообразных отношениях; в исторической лингвистике язык изучается как постоянно изменяющееся и трансформирующееся